

Sygn. akt VI Ua 3/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 maja 2016 roku

Sąd Okręgowy w Płocku, VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Parzybut-Dan (spr.)

Sędziowie: SO Ewa Solecka

SR del. Katarzyna Mieszkowicz

Protokolant: st. sekr. sądowy Tomasz Suchodolski

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 06 maja 2016 roku w P.

sprawy B. T.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zwrot zasiłku chorobowego

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Płocku

z dnia 16 października 2015 roku, sygn. akt IV U 315/15

oddala apelację.

SSO Hanna Parzybut-Dan

SSR del. Katarzyna Mieszkowicz SSO Ewa Solecka

UZASADNIENIE

B. T. wniosła do Sądu Rejonowego w Płocku odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 16 czerwca 2015r., dotyczącej zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego.

W odpowiedzi na odwołanie organu rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Rejonowy w Płocku wyrokiem z dnia 06 maja 2016 r. w sprawie sygn. akt IV U 315/15 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż ustalił, że B. T. nie jest zobowiązana do zwrotu zasiłku chorobowego za okres od 01 września 2013 r. do 02 marca 2014 r., od 05 maja 2014 r. do 03 listopada 2014 r. i od 20 stycznia 2015 r. do 18 lutego 2015 r.

Wyrok Sądu został oparty na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej.

B. T. wniosła w dniu 21 stycznia 2015r. o przyznanie prawa do zasiłku chorobowego za okres od 20 stycznia 2015 do 18 lutego 2015r., załączając zwolnienie lekarskie. Decyzją z dnia 18 lutego 2015r. zostało jej przyznane prawo do zasiłku chorobowego za wskazany okres. Decyzją z dnia 30 kwietnia 2015r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego,

chorobowego i macierzyńskiego od 1 lipca 2013r. W uzasadnieniu wskazał, że decyzją z dnia 9 maja 2014r. przyznano ubezpieczonej świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z opieką nad osobą niepełnosprawną od 1 lipca 2013r. Na skutek powyższej decyzji organ rentowy decyzją z dnia 16 czerwca 2015r. ustalił nadpłatę zasiłku chorobowego za okres od 1 września 2013r. do 2 marca 2014r., od 5 maja do 3 listopada 2014r., od 20 stycznia do 18 lutego 2015r. w kwocie 3900 zł i uznał, że ubezpieczona jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 1.977 zł. Pismem z dnia 3 lutego 2015r. B. T. została poinformowana o konieczności zgłoszenia do KRUS faktu zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego. O fakcie pobierania zasiłku opiekuńczego na dziecko ubezpieczona poinformowała organ rentowy w dniu 5 lutego 2015r.

Dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Rejonowy wyjaśnił, iż zasady nabywania prawa do zasiłku chorobowego określa ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, oraz, że zgodnie z przepisem art. 14 ust. 1 w/w ustawy zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który wskutek choroby jest niezdolny do pracy nieprzerwanie przez co najmniej 30 dni., natomiast artykuł 3 ust. 2 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014r o ustaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów stanowi, że w przypadku, gdy o zasiłek dla opiekuna ubiegają się rolnicy, małżonkowie rolników lub domownicy (...) świadczenie to przysługuje małżonkom rolników lub domownikom w przypadku zaprzestania prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego albo wykonywania przez nich pracy w gospodarstwie rolnym. Sąd I Instancji wskazał również, iż zgodnie z treścią art. 66 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa wypłatę zasiłku wstrzymuje się, jeżeli prawo do zasiłku ustało albo okaże się, że prawo takie w ogóle nie istniało. Przepis ten ma zastosowanie do rolników (art. 62 ust.1 pkt. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Na podstawie art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (art. 84 ust. 2).

Powołując się na liczne orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego Sąd I Instancji stwierdził, iż wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy, nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Podstawowym zatem warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl komentowanego przepisu (art. 84 ust. 2 pkt 1 u.s.u.s. z 1998 r.) jest, po pierwsze, brak prawa do świadczenia oraz, po drugie, świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, płynąca ze stosownego pouczenia. Obie te przesłanki wystąpić muszą w trakcie pobierania świadczenia, a nie po zaprzestaniu jego wypłaty. Sąd I instancji wyjaśnił również, iż zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę. Obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze wiedząc, że mu się nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej. Wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy, nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Sąd Rejonowy uznał, że podstawowym warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl komentowanego przepisu (art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej) jest, po pierwsze, brak prawa do świadczenia oraz, po drugie, świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, płynąca ze stosownego pouczenia. Obie te przesłanki wystąpić muszą w trakcie pobierania świadczenia, a nie po zaprzestaniu jego wypłaty. Sąd I Instancji wyjaśnił, że jeśli w trakcie pobierania świadczenia jest ono "należne", a okoliczności wyłączające do niego prawo, a w konsekwencji wiedza o tym świadczeniobiorcy, wystąpiły post factum, nie ma podstaw do uznania, że należności wypłacone podlegają zwrotowi na podstawie art. 84 ustawy systemowej. Sąd Rejonowy ustalił, że ubezpieczona w trakcie pobierania zasiłku

chorobowego miała do niego prawo, bowiem ustawa na którą powołał się organ rentowy tj. o ustaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów z dnia 4 kwietnia 2014r. weszła w życie 1 maja 2014r. W tym okresie ubezpieczona prowadziła gospodarstwo rolne i była ubezpieczona. Decyzja o wyłączeniu ubezpieczonej z ubezpieczenia chorobowego została wydana 30 kwietnia 2015r. a świadczenie pielęgnacyjne zostało jej przyznano decyzją z 9 maja 2014r. W ocenie Sądu Rejonowego nie została spełniona także druga przesłanka, organ rentowy w toku procesu nie wykazał aby odwołująca była pouczona o utracie prawa do zasiłku chorobowego w razie przyznania jej świadczenia pielęgnacyjnego. Pouczenie powinno być pełne, precyzyjne i dostosowane do adresata. Wnioskodawczyni winna być zatem pouczona w jasny, klarowny i wyczerpujący sposób o okolicznościach powodujących utratę prawa do zasiłku chorobowego. W oparciu o powyższe Sąd Rejonowy uznał, że brak jest przesłanek wynikających z treści art. 84 § 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych do zwrotu przez ubezpieczoną zasiłku chorobowego.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego złożył organ rentowy. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 84 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121 t.j.) w związku z art. 14 ust. 1 i 7 pkt 2 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2015.704 ze zm.) oraz art. 66 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 czerwca o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2014.159 ze zm.) i zmianę decyzji organu rentowego w ten sposób, że odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu zasiłku chorobowego od 01.09.2013 r. do 02.03.2014 r. i od 05.05.2014 r. do 03.11.2014 r. i od 20.01.2015 r. do 18.02.2015 r.

W oparciu o powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji organu rentowego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest bezzasadna, nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylenia zaskarżonego wyroku.

Stan faktyczny w sprawie nie był sporny. Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i przyjmuje za własne ustalenia Sądu I instancji.

Zarzut naruszenia prawa materialnego jest nietrafny.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 121) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Z kolei art. 84 ust. 2 stanowi, iż za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Aby uznać, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl przepisu (art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej) konieczne jest spełnienie dwóch przesłanek. Pierwszą z nich jest ustalenie braku prawa do świadczenia natomiast drugą świadomość tego występująca u osoby przyjmującej to świadczenie, płynąca ze stosownego pouczenia. Obie te przesłanki wystąpić muszą w trakcie pobierania świadczenia, a nie po zaprzestaniu jego wypłaty, czego w niniejszej sprawie zabrakło z uwagi na brak jakiegokolwiek pouczenia wnioskodawczyni w tym zakresie. Zauważyć w pierwszej kolejności należy, że ustawa z na którą powołał się organ rentowy tj. o ustaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów z dnia 4 kwietnia 2014r. weszła w życie 1 maja 2014r. W tym okresie ubezpieczona prowadziła gospodarstwo rolne i

była ubezpieczona. Przypomnieć należy, że decyzja o wyłączeniu ubezpieczonej z ubezpieczenia chorobowego została wydana 30 kwietnia 2015r. a świadczenie pielęgnacyjne zostało jej przyznano decyzją z 9 maja 2014r. W tej sytuacji odwołująca w trakcie pobierania zasiłku chorobowego miała do niego prawo. W toku procesu organ rentowy nie udowodnił bowiem, aby odwołująca była pouczona o utracie prawa do zasiłku chorobowego w razie przyznania jej świadczenia pielęgnacyjnego. Wskazać należy, że Sąd Rejonowy doszedł do prawidłowego przekonania, że pouczenie powinno być pełne, precyzyjne i dostosowane do adresata. Wnioskodawczyni winna być zatem pouczona w jasny, klarowny i wyczerpujący sposób o okolicznościach powodujących utratę prawa do zasiłku chorobowego.

Świadomość nienależności świadczenia ma wypływać z pouczenia uprawnionego przez organ rentowy o okolicznościach powodujących wypłatę świadczeń nienależnych, a pouczenie stanowi warunek sine qua non obowiązku ich zwrotu (por. wyroki SN z dnia 26 kwietnia 1980 r., II URN 51/80, OSNCP 1980/10/202, z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 136/04, OSNP 2005/16/252, z dnia 9 lutego 2005 r., III UK 181/04, OSNP 2005/17/275 i z dnia 16 stycznia 2009 r., I UK 190/08, OSNP 2010/15-16/194). Pouczenie powinno wyraźnie, konkretnie i wyczerpująco wskazywać okoliczności mające wpływ na pobieranie świadczeń oraz jasno wskazywać okoliczności powodujące pobranie nienależnego świadczenia w sposób zrozumiały dla osoby, do której jest skierowane. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, niekonkretne, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (por. wyroki SN z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008/19-20/301, z dnia 17 listopada 1995 r., II URN 46/95, OSNAPiUS 1996/12/174, z dnia 17 lutego 2005 r., II UK 440/03, OSNP 2005/18/291, z dnia 9 lutego 2005 r., III UK 181/04, OSNP 2005/17/ 275). Pouczenie zamieszczane standardowo w decyzjach organu rentowego, które dotyczy wszystkich możliwych sytuacji, powinno być zindywidualizowane przez wyjaśnienie odpowiednich przepisów (por. wyrok SN z dnia 24 listopada 2004 r., I UK 3/04, OSNP 2005/8/116); może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji (wyroki SN z dnia 14 marca 2006 r., I UK 161/05, OSNP 2007/5-6/78 i z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 394/07, niepubl. i z dnia 6 marca 2012 r., I UK 331/11, Lex nr 1165287). W tej sytuacji Sąd I instancji dokonał prawidłowej wykładni art. 84 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 121) w związku z art. 14 ust. 1 i 7 pkt 2 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2015.704 ze zm.) oraz art. 66 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 czerwca o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2014.159 ze zm.) a także dokonał prawidłowej subsumcji tychże przepisów.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację organu rentowego oddalił jako bezzasadną.

SSO Hanna Parzybut-Dan

SSR del. Katarzyna Mieszkowicz SSO Ewa Solecka